

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 204/04-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcu Jána Mazáka o sťažnosti Juraja Benzu, bytom S., zastúpeného advokátkou JUDr. M. P., Ž., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 281/01 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Juraja Benzu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 281/01 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 14 C 281/01 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Jurajovi Benzovi priznáva primerané finančné zadostučinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je p o v i n n ý uhradiť Jurajovi Benzovi trovy konania 9 342 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet právnej zástupkyne JUDr. M. P., Ž., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 8. septembra 2004 doručené podanie Juraja Benzu, bytom S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. M. P., Ž., označené ako „Sťažnosť“, ktorým namieta zbytočné priet'ahy v konaní Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 281/01. Z jeho obsahu vyplynulo, že:

«Dňa 2. 4. 1999 asi o 1,15 hod vodič spoločnosti - K + K, a. s. L. K. s vozidlom zn. OPEL CORSA (...) v Topolčanoch na Jilemnického ulici pod vplyvom alkoholu prekročil povolenú rýchlosť jazdy 60 km/h v obci a pri vchádzaní na hlavnú cestu č. I/64 v km 102,436 v križovatke ciest smerom na obec Krušovce a obec Veľké Bedzany, nedal prednosť v jazde vozidlu jazdiacemu po hlavnej ceste značky ŠKODA 120(...), ktoré som riadil ja – sťažovateľ. Následkom toho došlo k dopravnej nehode a k následnej škode na zdraví a na motorových vozidlách. Nehodu vyšetrovali príslušníci PZ – Okresný úrad vyšetrovania Topolčany. Vodič spoločnosti K + K, a. s. L. K. zodpovedá mne – sťažovateľovi za škodu podľa § 427, § 428, § 440, § 442 - 444 OZ. V dôsledku úrazu som utrpel viacero mimoriadne ťažkých poškodení zdravia (...). To malo za následok moju plnú a trvalú invaliditu. (...) Následky dopravnej nehody celkom výnimočným spôsobom hodným mimoriadneho zreteľa obmedzili a sťažili moje občianske, súkromné, a budúce pracovné a spoločenské uplatnenie v živote. (...) Konkrétny rozsah a súbeh uvedených ťažkých

poškodení zdravia majú za následok nenapraviteľné dôsledky aj v tejto oblasti, čo v konečnom dôsledku v celkom mimoriadnom rozsahu sťažuje moje spoločenské uplatnenie v zmysle vyhl. č. 32/1965 Zb.

Žalobou zo dňa 12. 7. 2001 som sa obrátil na Okresný súd v Žiline o náhradu škody na zdraví - SSU: 8.568.000,- Sk s prísl. (...) Do dnešného dňa nebol vytyčený v tejto veci žiadny termín na pojednávanie aj napriek mojim niekoľkým urgenciám. Môj vtedajší právny zástupca JUDr. P. B. zaslal predsedovi Okresného súdu v Žiline sťažnosť na prietahy v konaní (...) prietahy v konaní zdôvodnil takto: „Zákonná sudkyňa Mgr. Z. H. odišla dňa 31. 5. 2004 do starobného dôchodku...“ Nový zákonný sudca zatiaľ stále nebol vybratý. Jeho príchod sa oddiali do jesene – zimy 2004, dovtedy veci nebudú pridelené iným sudcom. V júli až v septembri sú súdne prázdniny, na jeseň už majú sudcovia stanovené alebo plánované termíny a majú stovky svojich vecí, k novým by sa ani fyzicky nedostali, nie že by v nich mohli niečo aj reálne robiť. Tento postup Okresného súdu v Žiline je treba klasifikovať ako neodborný a nedostatok v činnosti súdu v zmysle vyjadrenia Ústavného súdu v konaní sp. zn. II. ÚS 61/98, podľa ktorého: „Nesprávna organizácia práce, ako aj iné nedostatky v činnosti súdu, ktoré boli príčinou neprimeranej lehoty prerokovania konkrétnej veci sú porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.“ V nadväznosti na vyššie uvedené poukazujeme na rozhodnutie Ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 47/1996, v ktorom sa uvádza: „Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa článku 48 ods. 2 Ústavy SR je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa súdnej alebo inej právnej ochrany. Len prerokovaním veci na súdnom alebo inom právnom orgáne ochrany práva sa právna neistota neodstráni. Právnu istotu vytvára až jeho právoplatné rozhodnutie. Preto na realizáciu ústavného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR nestačí iba konanie a prejednávanie veci pred súdom bez meritórneho rozhodnutia.“ (...) Sťažnosť predsedovi súdu, na ktorom pôsobí sudca, ktorého nečinnosť sa sťažnosťou namieta je jedným z prostriedkov dosiahnutia nápravy. Účelom priznania práva podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Počas obdobia 3 rokov súd nebol schopný vytyčiť ani len jedno pojednávanie. Je viac než potrebné, aby súd ochránil konečne práva toho, kto bol vo veci poškodený. Doteraz v priebehu 3 rokov sa tak

nestalo a súd mi ani napriek sťažnostiam nezabezpečil a neposkytol ústavou garantované právo na súdnu a inú právnu ochranu a ani neodstránil stav právnej neistoty. Túto skutočnosť považujem za dôvod na podanie podnetu na Ústavný súd. V zmysle čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (Právo na spravodlivé súdne konanie) „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom...“ Právo určené čl. 48 ods. 2 ústavy sa zaručuje voči súdom ako štátnym orgánom Slovenskej republiky. Ústavný súd už vyslovil právny názor, podľa ktorého: „Je povinnosťou súdu a sudcu organizovať prácu tak, aby nedochádzalo k neodôvodneným prieťahom v konaní...“ Pre splnenie účelu práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je právne významné akékoľvek správanie štátneho orgánu. To znamená, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ak činnosť štátneho orgánu nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa osoba obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (II. ÚS 33/99). Ústavný súd by v tejto súvislosti mal zohľadniť aj judikatúru Štrasburských orgánov, ktorá o. i. potvrdzuje, že v špecifických prípadoch je pri posudzovaní doby konania pred súdnymi orgánmi potrebné brať do úvahy nielen celkovú zložitnosť prípadu, postup účastníka súdneho konania, ako aj postup príslušného súdu, ale tiež samotný predmet konania.»

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ požiadal, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol takto:

„Okresný súd Žilina postupom v konaní o náhradu škody na zdraví – SSU sp. zn. 14 C 281/2001 porušil ústavné právo Juraja Benzu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd.

Okresnému súdu v Žiline sa ukladá povinnosť zabezpečiť rozhodnutie v konaní vedenom pod č. 14 C 281/2001.

Okresnému súdu v Žiline sa ukladá povinnosť, aby v konaní, vedenom pod č. 14 C 281/2001 konal bez prieťahov.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a po zistení, že spĺňa všetky zákonom predpísané náležitosti a neexistujú dôvody na jej odmietnutie, ju podľa § 25 ods. 3 citovaného zákona 6. októbra 2004 prijal na ďalšie konanie.

Podľa § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde sa k prijatej sťažnosti sťažovateľ vyjadril predseda okresného súdu listom sp. zn. Spr 3537/04 z 23. novembra 2004, v ktorom okrem iného uviedol:

„Zo spisu je všetko zrejmé, bez ohľadu na kvalitu podaní navrhovateľky, súd vo veci nekonal.

Nový sudca vec prejedná efektívne, hneď po vrátení spisu z Ústavného súdu SR. Za niekoľko týždňov, čo je na súde, tak urobil už v desiatkach prípadov. V tejto veci už aj začal konať.“

Keďže obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd vo veci sťažovateľa konal a rozhodol bez jeho nariadenia.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prierahov...“, a porušenia základného práva upraveného v čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prierahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2

listiny, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Pri uplatnení týchto kritérií však ústavný súd súčasne berie do úvahy, že ich aplikácia je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že „súd bol celkovo nečinný a od podania žalobného návrhu neuskutočnil vo veci žiadne úkony“ (II. ÚS 4/03).

Okresný súd od 16. júla 2001, keď bola doručená žaloba sťažovateľa, až do 23. októbra 2001, keď vrátil trestný spis Okresnému súdu Topoľčany, vykonal len úkony na prípravu pojednávania: výzvu účastníkom na vyjadrenie k veci, žiadosť Okresnému súdu Topoľčany o zapožičanie trestného spisu, prevedenie spisu z registra Nc do registra C a konečne vrátenie trestného spisu Okresnému súdu Topoľčany. Tieto úkony boli väčšinou uskutočnené súdnou úradníčkou. Len trestný spis bol vrátený na pokyn konajúcej sudkyne. Sudkyňa sa vôbec nedostala k úkonom, ktoré by znamenali meritórne prejednanie veci.

V období medzi 23. októbrom 2001 až 5. májom 2004 (30 mesiacov) nebol vykonaný žiaden úkon, okresný súd nekonal vôbec, pričom jeho postupu nebránila žiadna zákonná prekážka. Napriek tomu, že právny zástupca žalobcu (v konaní pred ústavným súdom sťažovateľa) požiadal 30. mája 2003 okresný súd o oznámenie spisovej značky veci a žiadal, aby bolo nariadené pojednávanie. K náprave nedošlo a na žiadosť nedostal žiadnu odpoveď. Okresný súd začal vykonávať úkony, aj keď znovu len prípravné, 5. mája 2004, keď sudkyňa dala pokyn kancelárii, aby zaslala rovnopisy vyjadrenia žalovaného a zahlásenia vstupu vedľajšieho účastníka do konania na vyjadrenie právneho zástupcovi žalobcu. Taktiež žiadala opätovne o zaslanie už raz vyžiadaného trestného spisu a spisov z okresných súdov, ktoré sa týkajú obdobných žalôb o náhradu škody. Právny zástupca žalobcu 16. apríla 2004 urgoval odpoveď na žiadosť z 30. mája 2003 a znovu žiadal o nápravu ohľadom priet'ahov v konaní. Predseda okresného súdu odôvodnil priet'ahy

odchodom zákonnej sudkyne do dôchodku, ako aj tým, že okresný súd čaká na nového sudcu, a celkovou preťaženosťou súdu.

Z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 281/01 sa od podania návrhu v júli 2001 neuskutočnilo žiadne meritórne pojednávanie, pričom na doterajšej dobe konania sa sťažovateľ žiadnym spôsobom nepodieľal. Z vykonaných úkonov jedine vyžiadanie si trestného a civilných spisov naznačovalo smerovanie k meritórnemu prejednávaniu a rozhodnutiu veci. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľ ako osoba domáhajúca sa náhrady škody na zdraví spĺňa kritériá prednostnej ochrany, čo obzvlášť odôvodňuje nevyhnutnosť včasného rozhodnutia (podobne II. ÚS 40/97, II. ÚS 52/99).

Na základe uvedených skutočností ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 281/01 na okresnom súde došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny.

III.

1. Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 14 C 281/01 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov. V dôsledku toho sa zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa čl. 127 ods. 3 ústavy. Uvedené ustanovenie uvádza: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľ požadoval primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 000 Sk, ktorého výšku neodôvodnil. Ústavný súd usúdil, že navrhovaná výška súvisí so sumou požadovanou v žalobnom návrhu na náhradu škody v konaní na všeobecnom súde.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd v dôsledku toho (a aj vzhľadom na dobu nečinnosti) považoval preto za potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá sťažovateľovi vznikla, a to priznaním primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu poznačenú zbytočnými prieťahmi (nečinnosťou) vo veci vedenej pod sp. zn. 14 C 281/01 a berúc tiež do úvahy skutočnosť, že sťažovateľ sa o predĺženie tejto doby nijako nepričinil, a zohľadňujúc tiež konkrétne okolnosti prípadu rozhodol, že sumu 40 000 Sk možno považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

2. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania, ktoré vznikli právnej zástupkyňi sťažovateľa JUDr. M. P., ktoré vyčíslil sumou 9342 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v spojení s § 20 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), pričom vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Náhrada bola priznaná za dva úkony po 4 534 Sk zaokrúhlene a 136 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2004